

חטיבת הראל 67 בהרי ירושלים

כתב: אביעד דמביץ- רכז הדרכה בבית ספר שדה "שער הגיא"

"שים לב, הנה תל אל פול ועליך להגיע לכאן עד שחר עם מקסימום טנקים... זה אשר מגיע ראשון אל גב ההר 'דופק' את האחר" ('אחת ירושלים', עוזי נרקיס). כך אומר אלוף פיקוד מרכז עוזי נרקיס למח"ט הראל אורי בן-ארי. חטיבת פלמ"ח-הראל לא הצליחה לכבוש במלחמת העצמאות את הרכסים הצפוניים של כביש 1. בתש"ח עוזי נרקיס היה סמג"ד בהראל, ואילו אורי בן-ארי היה מ"פ. כעבור 19 שנים יוצאת אותה חטיבה לכבוש את אותם יעדים, ובכך לסגור מעגל וחשבון עם עברם. הפעם מדובר בחטיבה משוריינת ולא חי"ר, ומטרתה להגיע לפני חטיבה 60 הירדנית המשוריינת לתל אל-פול שבצפון ירושלים. אנו נלך בעקבות החטיבה ונעבור דרך שני אתרי קרבות חשובים – אנדרטת הראל בהר אדר וי"ד אסא שבצפון מבשרת ציון.

איך מגיעים ומה רואים?

לבאים מירושלים, פונים במחלף חמד לקיבוץ קריית ענבים, עולים במעלה ההר דרך כביש פנימי עד ובכביש 425 פונים ימינה לעבר הר אדר. בהר אדר נוסעים ישר על שדרות הראל וברחוב מבוא השקד פונים ימינה ומיד ימינה לחניה. מולנו נראה את האנדרטה המרשימה שהוקמה ב-1975, עוד לפני שהישוב הר אדר הוקם. נעלה בזהירות במדרגות אל ראש האנדרטה, ממנה ניתן לערוך תצפית מרשימה של 360 מעלות. מבט חטוף יכול להסביר לנו מדוע המקום היה כל כך חשוב ואסטרטגי, ומדוע קרבות קשים נערכו על המקום במשך השנים. במלחמת ששת הימים, ביום הראשון למלחמה, כאשר גדוד 104 של חטיבת הראל כובש את המקום, מדווח אורי בן-ארי לעוזי נרקיס שהרדאר בידינו, אך אלוף הפיקוד רוצה לשמוע מילים אלו שוב ושוב...

נחזור לרכבים, ניסע למבשרת ציון דרך מחלף הראל, נפנה צפונה ברחוב הראל ובכיכר חלילים נפנה שמאלה לרחוב יצחק ניסים. כעבור 100 מטר נפנה בכיכר לרחוב חרמון, נמשיך ישר בכיכר הבא עד שנגיע לצומת בו נפנה שמאלה לרחוב הר מירון, כעבור 100 מטר שמאלה לרחוב עצמון ומיד ימינה לרחוב הר כנען עד שנראה מגדל גדול לפנינו. נחנה ונלך אל המגדל (לא ניתן לעלות). במקום זה היה מוצב ירדני שנקרא שיחי' עבדול-עזיז. המוצב ישב בצמוד לקו שביתת הנשק ולמעשה שלט על חלקים ממבשרת ציון. המוצב הירדני היה מבוצר ומרובה בתעלות קשר, בדומה לגבעת התחמושת. גדוד 106 של החטיבה שלחם במקום שלם מחיר כבד בדרך ליעד ועל היעד – 14 לוחמים והמ"פ אסא יגורי. לאחר המלחמה שונה שם המקום ליי"ד אסא לזכר הנופלים.

חטיבת הראל המשיכה על ציר הרכסים הצפוניים לכביש 1, הגיע ראשונה עם שחר לתל אל-פול, לחמה בחלקיה הצפוניים של ירושלים, ואף הגיע לעיר העתיקה.

"מלחמתה של חטיבת הראל בתש"ח ובמלחמת ששת הימים, יש בה משום יתר סמליות, יתר מוחשיות למלחמתו של צה"ל כולו, אז בעבר הרחוק, וזאת בשל הקשר לירושלים" (נחום ברוכי, "חטיבת הראל במלחמת ששת הימים")